

CASSO PEDONCULAT

Nom en latin : *Quercus robur*

en biarnés : Casso pedunculat

Família : Fagaceae

Hautor : que pòt aténher 30 a 35 m

Circonfèrècia deu tronc : 1000 cm

Longevitat : Que pòt víver excepcionalment dinc 1000 e 2000 ans

Sòu preferit : Airejat, mòble, fresc, fertile, pregond, hèra drenat

Climat preferit : Temperat, fresc, cranh las geladas

Flors : Las flors que son unisexuadas e qu'apareishen de la mieitat d'abriu a la fin de mai. Las flors masclas que forman gatons cadent com petits cabelhs penuts. Las flors hémias que s'amagan dens un copet a l'extremitat d'un long peduncule.

Fruta : Los aglans que son cohats d'un copet lignos. Au contra deu casso sessile, los hruts deu casso pédonculat que forman grops de dus o tres sus longas camas, los peduncules.

Husta : La rusca de l'arbo joen qu'ei gris-verd, lis, puish que vad brun moret e que's halhassa de mei en mei pregondament.

Husta moreta, pesuca, plan solida de grana qualitat e duradissa, utilizada entà la construccion navau, los taulats e los placatges. Aquera husta qu'ei aisida de transformar e de héner e qu'ei plan demandada tant tad estar tribalhada com entau cauhatge.

CASTANH

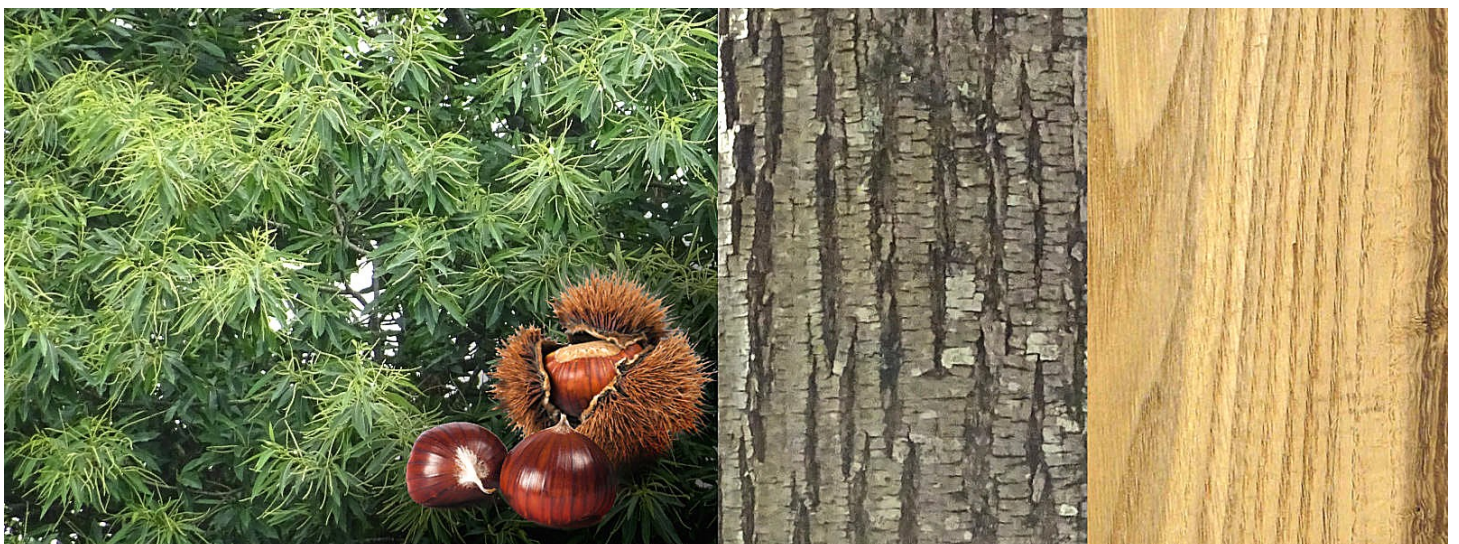
Nom en latin : *Castanea sativa*
en biarnés : Castanh o Castanhèr
Família : Fagaceae
Hautor : que pòt aténher 25 a 35 m
Circonferéncia deu tronc : 900 cm
Longevitat : Que pòt viver dinc 1000 ans
Sòu preferit : Ric en umús e plan airejat
Climat preferit : Temperat, fresc

Flors : Flors masclas en gatons longs, fins e dreçats. Flors hémias amassadas per 3 dens un involucre (colereta d'escatas) format de nombrosas bractèas (çò que balharà l'ariçon).

Fruta : Las castanhas que son aquènis a rusca seca entornejant la grana hariosa. Que's desvolopan a duas o tres dens l'ariçon qui caderà e que's henerà entà liberar la fruta.

Husta : Jaune clar a brun jaunàs, veatge fin. La husta deu castanhèr qu'ei impermeabla e elastica e que serveish tà har piquets, taulats, barricas, mes tanben panèus de particulas, pasta de papèr, mòbles, baiardatge, terrassas, amainatjaments exteriors.

HAU

Nom en latin : *Fagus sylvatica*

en biarnés : Hau

Família : Fagaceae

Hautor : que pòt aténher dinc 35 m

Circonferéncia deu tronc : 800 cm

Longevitat : Que pòt víver dinc 350 ans

Sòu preferit : Tots los sòus, chic exigent

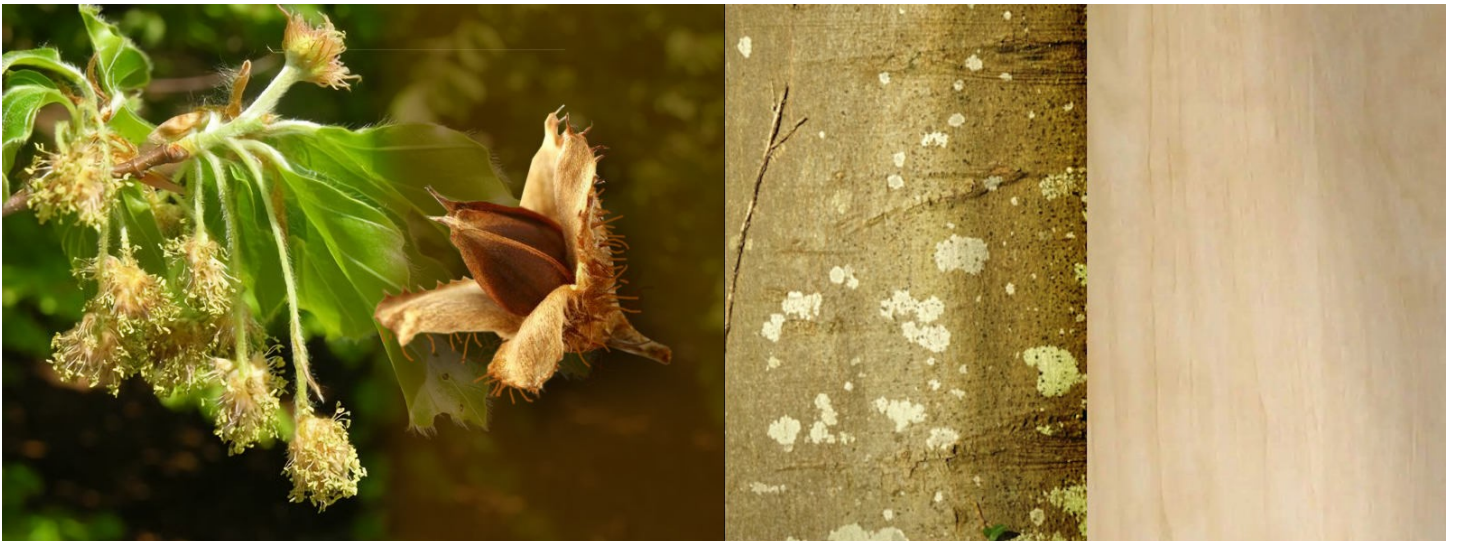
Climat preferit : Temperat fresc e umide, que cranh la sequèra

Huelhas : Lo huelhum qu'ei marcescent : que seca a l'abòr mes que demora suus brancs dinc a la prima. Las huelhas que semblan hèra a las deu carpe. Que i a un mejan mnemotecnic entaus diferenciar : « Le charme d'Adam (à dents), c'est d'être (hêtre) à poils » (las deu carpe qu'an huelhas dab estrems dentats quan las deu hau qu'an un entorn pelut).

Flors : Las flors masclas que son gatons globulats dab longs pedoncules. Las flors hémias verdosas que's quilhan en cap d'arrams, sovent gropadas per duas.

Fruta : La haja o hageta qu'ei ua fruta seca, un aquèni triangular, de pèth bruna, dura e vernissada. Que's desvolopa en grop de 2 a 4 hens un copet ariçat de bròcs moths briga hissants. A maturitat, que's hen en 4 alerons tà desliurar las hajas. Que son comestiblas mes la peleta qui las cobreish qu'ei toxica.

Husta : Color clara, anant deu gris-blanc au rosat clar. Lo còr de l'arbo que pòt estar rojós. Husta dura, shens shisclas, dab un gran plan fin e un hiu (sens de la fibra) dret. Plan utila en menuseria tà la fabricacion de mòbles e objèctes de husta. Qu'ei tanben emplegat eficaçament entau cauhatge.

HREISHO

Nom en latin : *Fraxinus excelsior*

en biarnés : Hrèisho

Familha : Fagaceae

Hautor : que pòt aténher 30 a 40 m

Circonferéncia deu tronc : 500 cm

Longevitat : Que pòt viver dinc 250 ans

Sòu preferit : Qu'aima los sòus rics en nutriments e umides

Climat preferit : Temperat

Huelhas : Huelhas imparipennadas (com lo robinèr) : aqueth mot que qualifica las huelhas compausadas (o pennadas) avent un nombre impar de huelhons. Los deu hrèisho qu'an un cap puntut quan los deu robinèr que son arredonits.

Flors : Flors brunèlas, sortint abans las huelhas, en paniculas lateraus opausadas (inflorescèncias en gaspas) shens calici e coròla, antèras d'un porpre negrós.

Fruta : samaras ovaus, pendentas, bonhadas prèus deu pedoncule e aladas.

Husta : Blanc nacrat jaunint a la lutz. Elastica, resistint aus tusts e a l'usura. Excellenta entau cintratge après estubatge. Hèra dura, qu'ei plan utilizada en escalèr interior e en mòbles entà la soa estetica e la soa resisténcia.

Ficha **ARBOS 5**

ROBINER

Nom en latin : Robinia pseudoacacia

en biarnés : Robinèr

Familha : Fagaceae

Hautor : que pòt aténher 30 m

Circonferéncia deu tronc : 600 cm

Longevitat : Que pòt viver dinc 200 ans

Sòu preferit : Leugèr, mòble, sablut e fresc

Climat preferit : Temperat, continentau

Huelhas : Que son compausadas de mantuns huelhons (petitas huelhas verdas) arredonidas qui totas amassa e forman ua sola huelha imparipennada de 25 cm haut o baish. Las camas qui'us portan qu'an tanben bròcs.

Flors : Blancas, perhumadas e plan mellifèras, gropadas en magnificas gaspas pendentas, que s'espandeishen en mai e junh.

Fruta : Tecas verdas puish brunas, de 10 cm de long en mejana, gropadas, qui demoran sus l'arbo tot medish après la caduda de las huelhas. Que contienhen cadua 4 a 10 granas en forma de ren.

Husta : Color jaunassa dab un gran fin e un hiu dret. Qu'ei ua esséncia de husta dura, pesuca e elastica.

En Euròpa, qu'ei la husta mei duradissa, perfèitament adaptada entà la menuseria interiora, la fabricacion de taulat, placatge, mes tanben entà la construccion navau pr'amor que resisteish hèra plan en ambient aquàtic : que'u s'utiliza shens tractament enterrat o immergit en aiga doça entà adobaments exteriors taus com retienudas de ribas, pontons, manjas d'atrunas, piquets... tot çò qui necessita resisténcia e soplessa.

Ficha **ARBOS 6**

BEDOTH

Nom en latin : *Betula pendula*

en biarnés : Bedoth

Família : Betulaceae

Hautor : que pòt aténher 15 a 30 m

Circonferéncia deu tronc : dinc 300 cm

Longevitat : Que pòt viver excepcionalment dinc 100 a 200 ans

Sòu preferit : Tots los sòus, airejats, pas prestits

Climat preferit : Temperat, qu'aprècia los grans hreds

Flors : En gatons. Los mascles, mesurant 10 cm haut o baish, que penjan au cap deus arrams. Los gatons hémias mei petits, haut o baish 3 cm, que possan dreçats puish penjaràn devath lo pes, quan contieneràn nombrosas petitas frutas.

Fruta : Que son samaras a ala larja.

Husta : La soa husta pro clara qu'ei utilizada en nombrosas aplicacions : lenha de cauhatge o en menuseria, qu'ei autan plan sovent desenrotlat e trencat entà fabricar panèus de contraplacat, apreciats entà la lor color palla. Matèria d'excelléncia tà har mòbles, esclòps, ustensilhas d'ostau o de cosina.

En America deu Nòrd, deu Canadà a l'Alaska, a partir de la saba deu bedoth, qu'ei produsida aiga de bedoth, cervesa, aiga-de-vita, vinagre e siròp de bedoth.

